

Red. M. Teresa Jakoniuk, *Matka Paula Malecka i jej dzieło. Pierwsze Sympozjum w Zgromadzeniu Córek Najczystsze Serca Najświętszej Maryi Panny*. Biblioteka Drohiczyńska XIX. Drohiczyńskie Towarzystwo Naukowe, Kuria Diecezjalna w Drohiczynie, Nowe Miasto nad Pilicą 2013, ss. 116.

Zgromadzenie Córek Najczystsze Serca Najświętszej Maryi Panny, którego członkinie są powszechnie nazywane siostrami sercankami, może poszczycić się bogatą historią współzałożycielki Rodziny Zakonnej. Owocna działalność Matki Pauli Małeckiej, zaangażowanie w tworzenie dziedzictwa, które pomimo 85 lat od jej śmierci do dziś jest żywe i stale podejmowane, określa zakres tematyki sympozjum naukowego o zasięgu międzynarodowym, które odbyło się w dniu 22 czerwca 2013 roku w Nowym Mieście nad Pilicą.

Owoce niniejszego spotkania jest monografia opracowana w formie pracy zbiorowej. Książka ma charakter interdyscyplinarny, łączący historię Kościoła oraz teologię duchowości. Praca w znacznej mierze ma charakter teoretyczny, aspekt badawczy realizując w postaci analizy i skutecznego usystematyzowania informacji wynikających z dostępnych źródeł. Publikacja z uwagi na swój charakter została przygotowana w sposób homogeniczny.

Książkę otwiera słowo wprowadzające napisane przez matkę Teresę Jakoniuk, Przełożoną Generalną Zgromadzenia Córek Najczystsze Serca Najświętszej Maryi Panny, ukazujące uniwersum podejmowanych zagadnień, a także cel oraz koncepcję całej pracy (s. 6-8). Znajduje się tam także opis wydarzenia sympozjalnego i jego struktury, informacja dotycząca zaproszonych gości, uczestników oraz wygłoszonych konferencji. Monografia została podzielona na sześć stosunkowo krótkich rozdziałów obejmujących referaty poszczególnych prelegentów (s. 9-93). W dalszej kolejności załączono dwuczęściowy aneks, obejmujący przede wszystkim homilię ks. biskupa Józefa Zawitkowskiego zatytułowaną „Wszystko w Jezusie!” wygłoszoną w czasie Mszy Świętej, która stanowiła element otwierający sympozjum (s. 97-101). Druga część aneksu zawiera zdjęcia ilustrujące przebieg obrad oraz towarzyszących im wydarzeń (s. 103-116). Należy zaznaczyć, że praca jako całość nie posiada właściwego zakończenia, które mogłoby stanowić istotną klamrę zamykającą i podsumowującą przedstawione treści, a także gest, podtrzymujący nawiązaną z czytelnikiem relację.

Pierwszy rozdział stanowi zapis referatu Barbary Konobrodzkiej zaty-

tułowanego „**Życie i dzieło Matki Pauli Maleckiej**” (s. 9-17). Autorka podejmuje w nim szczegółową analizę życiorysu Matki Współzałożycielki, rozpoczynając od jej narodzin oraz charakterystyki społecznej jej rodziny. Autorka w ciekawy sposób opisuje rozwój duchowy głównej bohaterki, odnosząc go do dziejących się w tle wydarzeń rodzinnych i narodowych związanych z niespokojnym okresem zaborów. Czytelnik, śledząc działania Matki Pauli związane z pierwszym kontaktem z życiem zakonnym, oraz późniejszym zaangażowaniem w zatwierdzenie Zgromadzenia przez Ojca Świętego, ma okazję dostrzec nie tylko ogrom jej działań, ale także odnieść jej posługę do aktywności ojca Honorata Koźmińskiego. Ważnym punktem tej części monografii, stanowiącym niejako jego podrozdział, są wspomnienia siostr zakonnych o Matce Pauli (s. 14-16). Istotnym punktem, zwłaszcza dla próbujących zgłębić duchowość bohaterki niniejszej pracy, jest punkt dotyczący dewiz życiowych, którymi kierowała się Matka Malecka.

Drugi rozdział pod tytułem „**Duchowość Córek Serca Maryi**” stanowi zapis prelekcji Teresy Nowackiej (s. 19-34). Został on precyzyjnie podzielony na punkty określone zawartymi w treści tytułami co ułatwia czytelnikowi wniknięcie w schemat rozważań. Autorka podjęła próbę zdefiniowania pojęcia „duchowość” oraz „charyzmat”, a następnie określiła w sposób syntetyczny charakterystykę duchowości sercańskiej, bazując na wzorze Serca Maryi, życiu ukrytym, współnocie serc i modlitwy oraz skrytości życia konsekrowanego. Kolejno opisano wzory serca i przymioty, jakimi winno się wyróżniać. W odniesieniu do charyzmatu Córek Serca Maryi w sposób klarowny zostały nakreślone dary związane z realizacją powołania.

Trzeci rozdział „**Wiara w życiu Matki Pauli Maleckiej**” został przygotowany przez redaktor monografii Teresę Jakoniuk (s. 35-48). Ten fragment pracy charakteryzuje się wzorowym podziałem spisanych treści w postaci punktów oraz wstępu i zakończenia, ułatwiających percepcję materiału przez podejmujących się lektury. W głównej części poruszono zagadnienie dotyczące przyjęcia i rozwoju wiary w świeckim okresie życia Pauliny Maleckiej. Następnie przeanalizowano rolę wiary w życiu zakonnym oraz podejmowanie praktycznych aspektów duchowości i wprowadzanie jej do codziennych decyzji przez Matkę Malecką.

Rozdział czwarty autorstwa Haliny Szymczyk został zatytułowany „**Serce Maryi w duchowości sercanki**” stanowi pogłębione studium w zakresie teologii życia wewnętrznego (s. 49-64). Także ten rozdział z uwagi na punkty oraz podpunkty należy do godnych zainteresowania i zachowujących wysoki poziom standardów edytorskich. Refleksja dotyka m.in. ojca

Honorata Koźmińskiego, jego zawierzenie i akty oddania Niepokalanemu Sercu Maryi, jego przynależność do bractw oraz nauczanie dotyczące Serca Matki Zbawiciela. Poruszono także aspekt stosunku osoby oraz działań Matki Maleckiej do Tajemnicy Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny, obszerniej dotykając głównych rysów i cech jej duchowości oraz promowanych przymiotów o charakterze maryjnym. W dalszej części poruszono wątek współczesnej duchowości zakonnej i bieżących wyzwań formacyjnych na płaszczyźnie indywidualnej i wspólnotowej.

Piąty rozdział pod tytułem „Myśl i działalność pedagogiczna Matki Pauli Maleckiej” autorstwa Genowefy Niewęgłowskiej został napisany w sposób poprawny, zachowując przejrzystą strukturę tekstu (s. 65-78). Rozdział analizuje wpływ uwarunkowań społecznych i czynników zewnętrznych w okresie zaborów na koncepcję wychowawczą Matki Pauli. Kolejno podjęto szczegółową charakterystykę działalności wychowawczej oraz dydaktycznej Sióstr Sercanek w latach 1885-1922. Należy podkreślić umieszczenie w tej części rozdziału dokładnie przygotowanej tabeli zestawiającej poszczególne placówki zakonne, liczbę wychowanków, opiekunów oraz czas działania. Dalej w przystępny sposób opisano aspekty patriotyczne oraz religijne pedagogicznej aktywności współzałożycielki sióstr sercanek.

Ostatni, stosunkowo krótki, szósty rozdział został opatrzony tytułem „Matka Paula w życiu Wspólnoty Córek Serca Maryi” (s. 79- 93). Jego autorka, Maria Matejuk, charakteryzuje krótko każde z współcześnie istniejących Dzieł Zgromadzenia, którym patronuje jego współzałożycielka. W rozdziale wskazano także inne, współcześnie istniejące formy jedności z Matką Malecką podejmowane na sposób fizyczny oraz duchowy. Ta część monografii z punktu widzenia pastoralnego wzbudza mieszane uczucia. Z uwagi na szeroki obszar badań jest przygotowana w sposób zbyt powierzchowny, gdyż nie porusza odpowiednio obszernie przywołanych wątków. Czytelnik chętnie wniknąłby głębiej w szczegóły związane z podtrzymywaniem pamięci założycielki oraz bieżącą działalnością wspólnoty zakonnej. Należałoby więc w tym zakresie rozszerzyć pracę o dodatkowe, ważne treści, mogące w pełni wyczerpać podjętą tematykę miejsc, działań i inicjatyw.

Podjmując refleksję nad omawianą monografią, należy wziąć pod uwagę fakt, iż w znacznej części oparta została na źródłach, do których dostęp, z uwagi na ich zakonny charakter, może być utrudniony dla świeckich badaczy. Praca stanowi więc niejako furtkę, poprzez którą czytelnik może głębiej wniknąć w dzieje i historię Matki Pauli Maleckiej, a wraz z nią także

całego Zgromadzenia. Tym samym jest więc jedną z nielicznych, tak szczegółowych publikacji charakteryzujących osobę tytułowej założycielki na podstawie przeprowadzonej kwerendy, stanowiącej właściwą i adekwatną metodę badań. Choć publikacja wykazuje teoretyczno-analityczny charakter, trzeba dla sprawiedliwej oceny zaznaczyć wielość źródeł obejmujących literaturę przedmiotu oraz wcześniej wspomniane archiwalne dokumenty zakonne.

Książka znacząco odbiega jednak od powszechnie przyjętych standardów wydawniczych, bowiem odnośniki do tekstu zostały zamknięte tylko w przypisach dolnych, brak jednak ogólnej dla całego wydania bibliografii. Taka forma zebrania źródeł nie znalazła także zastosowania w spotykanej niekiedy koncepcji podziału bibliografii na poszczególne rozdziały. Tym samym utrudnia to łatwy dostęp czytelnika do obszernych danych źródłowych stanowiących przecież istotny filar i atut niniejszej publikacji.

Należy uznać, iż mimo zaznaczonych braków, omawiana lektura stanowi duży wkład w udokumentowanie i wskazanie kierunków działań Zgromadzenia Córek Najczystszego Serca Maryi. Publikacja może okazać się pomocna zwłaszcza dla historyków Kościoła, ale także dla ludzi zainteresowanych charyzmatem Zgromadzenia i rozwojem duchowości w oparciu o uznane i sprawdzone metody. Warto, aby po książkę sięgnęły także osoby odpowiedzialne za formację i przygotowanie do życia zakonnego, by zaczerpnąć z niej inspirację do efektywnych działań w swojej wspólnocie.

Jakub Akonom